

## شکوفایی علم در حوزه منوط به پشتیبانی تام از پژوهشگران است

آیت الله علیرضا تقوایی

با توجه به نیازها و ضرورت‌های فعلی، آیا نویسندگی و کسب مهارت در آن، ضرورتی دارد؟ چنانچه پاسخ حضرت‌عالی مثبت است، چگونه می‌توان به ارتقاء سطح این مهارت در میان طلاب و اساتید مکرم مدارس علمیه، کمک نمود؟

مسئله نویسندگی و کسب مهارت در آن، روشن است که یک ضرورت اجتماعی است. متأسفانه در حال حاضر، حوزه‌های علمیه آن‌طور که باید، جز از طرف خدا و امام زمان، پشتیبانی نمی‌شوند و آن پشتیبانی که باید از طرف مسئولین بشود، خیلی ضعیف است؛ ولی به برکت امام زمان، تحول دارد صورت می‌گیرد. دنیا الان، نیاز دارد به حوزه‌های علمیه و مسلماً این نیز با این امکانات فعلی خیلی فاصله دارد و امکانات ما خیلی ضعیف است. خیلی کار وسیعی نیاز است که ما بتوانیم در جامعه جهانی اسلام را تبلیغ کنیم. یکی از دوستان حقیر رفته بود ژاپن از طرف وزارت نیرو، می‌گفت که ژاپنی‌ها تصویری که از ایران دارند، چیزی شبیه به طالبان است؛ هیچ تصویری از ایران ندارند جز جنایت. اینقدر در آن‌جا تبلیغات بر ضد ما قوی و وسیع است! حالا ببینید که ما چقدر باید کار بکنیم. خوب این مسلماً کار جدی ما را می‌طلبد. بدون شک، یکی از مؤثرترین، زیباترین و بهترین کارهایی که می‌توانیم انجام بدهیم، همین نویسندگی است و شکی در آن نیست. پس ضرورت این کار، خیلی خیلی شدید است. اما در رابطه با ارتقای سطح مهارت نویسندگی در میان اساتید و طلاب، من فکر می‌کنم، که اولاً و بالذات ما باید پشتیبانی خودمان از حوزه‌ها را تقویت کنیم؛ به خصوص پشتیبانی معنوی را. متأسفانه تمام دنیا با ما دشمنی می‌کند، ما هم خودمان با خودمان دشمنی می‌کنیم! ببینید ما خودمان در بین خودمان، آن وحدتی را که باید داشته باشیم، نداریم. مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، نظیر ندارند در علم در تقوا، عظمت روحی، مدیریت و تدبیر؛ ما چه کسی را داریم مثل ایشان؟ ایشان بی‌نظیر هستند واقعاً؛ ولی متأسفانه به جای اینکه بیایم و ایشان را تقویت و پشتیبانی کنیم، حوزه‌ها و علما از ایشان پشتیبانی کنند و مسئولین تابع ایشان باشند، باید پرسید که چقدر به فرمایشات ایشان عمل می‌شود؟ من یادم نمی‌رود ایشان در رابطه با مفاسد اقتصادی فرمودند: «چقدر من گفتم که این مسئله مفاسد اقتصادی را درست کنید و نکردید؟» این پشتیبانی معنوی، این پشتیبانی باطنی و پشتیبانی عملی، به نظر من خیلی مهم است. ما متأسفانه یکدیگر را می‌گوییم، جلوی پیشرفت هم را می‌گیریم، و پشتیبانی که باید از هم بکنیم، نمی‌کنیم؛ لذا اولاً و بالذات ما باید این مسئله را ریشه‌ای حل کنیم.

ثانیاً برای اینکه این مهارت در روحانیت معظم در اساتید بزرگوار و طلاب عزیز، تقویت شود، خُب مسلم است که ما باید سبک‌های سنتی حوزوی را تقویت کنیم. الان حقیر سی و چند سال است که در حوزه تدریس کرده‌ام و دیگر باید بازنشست شوم؛ منظورم این است که بنده به حوزه‌ها اشراف دارم؛ در حال حاضر هم در سه چهار حوزه مشغول تدریس هستم؛ باید خیلی خوب درس خواند؛ درس خواندن پیش مطالعه می‌خواهد، پس مطالعه می‌خواهد، مباحثه می‌خواهد، تدریس می‌خواهد، تعلیق و حاشیه و شرح می‌خواهد. ببینید، اینها هستند که نویسندگی را تقویت می‌کنند. به نظر من، ریشه، همین‌ها است. بله، البته این کار زیبایی هم که شما انجام می‌دهید مثل برگزاری همین جشنواره‌ها و غیره، این‌ها هم اثر دارد، ولی به نظر حقیر، ریشه باید درست شود. ریشه این است که اگر سطح علمی طلاب و اساتید بالا نباشد، نویسندگی، چطور می‌تواند محقق شود؟ لذا حقیر فکر می‌کنم که ریشه‌ای‌ترین کار، بعد از این مواردی که عرض کردم، این است که راه سنتی حوزه با قوت ادامه پیدا کند. حقیر یادم نمی‌رود که صمدیه و یا سیوطی و مغنی که می‌گفتیم، این دروس را شاخه بندی می‌کردم و روی تخته می‌نوشتم، بعد کنار کتاب‌ها تعلیق و حاشیه و شرح می‌نوشتم؛ خیلی کار می‌شد و همان‌ها خیلی اثر داشت.

ما در جشنواره علامه حلی (ره) سعی کرده‌ایم که به نحوی همه این فعالیت‌های به اصطلاح کلاسی هم دیده بشود و مورد تقدیر و تجلیل قرار بگیرد و به هر حال برای ما بسیار مهم است که طلبه بتواند بنویسد و این توانایی را کسب کند. حالا به نظر حضرت‌عالی، جشنواره علامه حلی (ره) توانسته است که انگیزه‌ها را تقویت کند؟

بله، این اقدامات صد در صد، مفید و مثبت است و این زحمات شما حتماً پاسخ‌های مثبتی داشته است. یکی از طلاب مدرسه ما هم در جشنواره سال گذشته ظاهراً برگزیده شد. وجود جشنواره‌های علمی، صد در صد لازم است و حقیر از زحمات شما هم تشکر می‌کنم؛ ولی این اقدامات کافی نیست. به نظر من، آن‌چه که بسیار پراهمیت است، این است که باید از حوزه‌های علمیة پشتیبانی معنوی محکمی داشته باشیم. الآن حقیر بیش از بیست سال است که کفایه و مکاسب درس می‌دهم، تمام دروس حوزوی را سه چهار مرتبه تدریس کرده‌ام و حدود پانزده سال است که با اجازه مرحوم حاج آقای مهدوی کنی و مرحوم حاج آقای رضوانی که خدا رحمتشان کند، به تدریس درس خارج مشغول هستم؛ ولی یک نفر نیامده از ما پشتیبانی کند. پژوهش واقعی چیست؟ به نظر شما این اقدامات، پژوهش نیست؟

میرزا اسماعیل [دولابی] خدا رحمتشان کند، که ما گاهی خدمتشان می‌رسیدیم، می‌فرمودند: «راه دیگران را باز کن تا راه تو را باز کنند؛ اگر می‌خواهید که خدا راهتان را باز کند، راه دیگران را باز کنید.» این نگاه باید در حوزه‌ها مدنظر قرار بگیرد که اگر شما رشد کردید، استاد خوبی شدید، به درجات رسیدید، نویسنده خوب و پژوهشگر خوبی شدید، نه تنها من عقب نمی‌افتم، بلکه صد در صد شما به من کمک خواهید کرد.

باید همه رشد کنند و مجتهد بشوند؛ باید راه را برای پژوهش، برای نویسندگی، برای علم باز کرد. یک سری از این آقایان هستند که الآن به صورت آزاد درس می‌خوانند و خیلی زحمت می‌کشند. این آقایان، روزی 12 ساعت درس می‌خوانند. سطح آن‌ها از آقایانی که در درس بنده حاضر می‌شوند و رسمی هم هستند، بالاتر است؛ ولی کسی نیست که از این‌ها پشتیبانی کند و این‌ها چقدر اذیت می‌شوند. خُب این‌ها را چه کسی باید درست کند؟ پشتیبانی یعنی این؛ ما باید این گره‌ها را باز کنیم. ما نباید اجازه بدهیم که مشکلات و بروکراسی اداری که در سازمان‌ها و ادارات رایج است، دست و پای حوزه را ببندد.

**از نگاه حضرت‌عالی، نقاط قوت و ضعف امروزین حوزه‌های علمیة چه هستند؟ چه عواملی موجب می‌شود که حوزه‌های علمیة به حاشیه رانده شود و چه عواملی می‌تواند اصالت و مرجعیت علمی حوزه‌های علمیة را قوام بخشد؟**

البته همان‌طور که عرض شد، اساتید و طلاب خوب، کسانی هستند که از همان ابتدا، با پس مطالعه، پیش مطالعه، مباحثه، تدریس، حاشیه و تعلیق و شرح و... کار خود را آغاز کنند. و لذا اگر این سنت حوزوی احیا شود، این مسائل، خود به خود حل می‌شود. اگر کسی همین راه سنتی طلبگی را به خوبی ادامه بدهد، همه این مسائل به خوبی حل می‌شود.

از من حقیر، بارها و بارها درخواست کرده‌اند که در دانشگاه تدریس کنم و امکانات بسیار زیادی را هم در اختیار قرار بدهند، ولی بنده به دانشگاه نرفته‌ام چون عشق بنده حوزه است. حوزه باید از کسانی که زحمت می‌کشند حمایت کند و امکانات امروزی را در اختیار آن‌ها قرار بدهد. تقویت پژوهش، یعنی تقویت و پشتیبانی حوزه از کسانی که زحمت می‌کشند و وقت خود را برای علم صرف کنند.

**در انتها چنانچه در رابطه با برگزاری جشنواره‌های علمی، چاپ نشریات و دیگر فعالیت‌ها، توصیه‌ای به مسئولین پژوهش حوزه دارید بفرمایید.**

البته شما الحمدلله کار بسیار مفید و خوبی انجام می‌دهید و موفق هستید. یک نکته مهمی را لازم است که تذکر بدهم این است که گاهی ما در تلویزیون می‌بینیم که از برخی شخصیت‌های ورزشی بسیار تجلیل می‌کنند که در واقع از جهات مختلف صلاحیت الگوشدن را ندارند و اقداماتی از این دست؛ می‌خواهم بگویم که این چه مدل کار فرهنگ‌سازی در جامعه است؟ ما باید بیاییم و بر معرفی نخبه‌هایی که صلاحیت دارند تمرکز کنیم و آن‌ها را حمایت کنیم. کار شما که در واقع شناسایی و پشتیبانی از طلاب مستعد و پژوهشگر است، بسیار خوب و ضروری است و باید با قوت بیشتر به این کار خود ادامه بدهید. کار شما خیلی اهمیت دارد و باید وسعت پیدا کند ان‌شاءالله.